

Článek pro časopis REGENERACE 13.června 2010

Zdeněk Hajný a projekt Starvoice – fantazie hvězdné záře

Zatím poslední koncert japonské pěvkyně a skladatelky Yoshié Ichige v rámci projektu Starvoice s multimediálním ztvárněním obrazové tvorby Zdeňka Hajného se uskutečnil letos 26. května ve vídeňském paláci Ferstel za mimořádného zájmu rakouské veřejnosti. Akce se pravidelně účastní i řada významných umělců z dalších zemí, např. z Rakouska, Ruska a samozřejmě i z Čech.

SPOLUPRÁCE S YOSHIÉ ICHIGE

Rekce do posledního místa zaplněného sálu byla podle Zdeňka Hajného během dvouhodinového představení opravdu mimořádná. „Samozřejmě to bylo dáno i kvalitou všech vystupujících umělců. Mezi nejvýznamnější osobnosti tohoto multimediálního projektu patří znamenitá choreografka prof. Evelyn Téri, působící ve vídeňské Státní opeře a přední rakouský herec a moderátor Bruno Thost. V minulých letech zde vystupovali špičkoví tanečníci z moskevského Velkého divadla a čeští umělci violoncellistka Dominika Hošková a houslista Marek Obdržálek.“ říká český malíř a jeden z aktérů.

„Jde o kombinaci zpěvu paní Ichige, baletního projevu, hudby i mluveného slova. Toto všechno je spojeno s projekcí mých obrazů v průběhu koncertu, které se promítají na velké plátno, zavěšené v pozadí pódia, kam vstupují výše zmínění umělci. Za celou dobu naší spolupráce to byl už osmý koncert v rakouské metropoli, z toho již potřetí v paláci Ferstel. Další se uskutečnily v Cannes, Berlíně, New Yorku, Mnichově, ale i v Praze a dalších městech světa.“

Spolupráce japonské pěvkyně a osobitého českého představitele imaginativního proudu v malířství se datuje od poloviny 90. let již minulého století. „V roce 1994 jsem dostal z Japonska dopis od paní Yoshié Ichige, která tehdy hostovala na koncertu ve zlínském Domě umění. A šéfdirigent pan Miloš A. Machek jí věnoval moji monografii s tím, že ji může oslovit. Paní Ichige se na mě obrátila a nabídla spolupráci ve svém chystaném projektu Starvoice, který by měl putovat deset let prakticky po celé Evropě i v zámoří. Velmi mě potěšilo, že se mohu s dalšími evropskými tvůrci podílet na něčem podobném. Paní Ichige přijela do Prahy, osobně jsme se setkali a též vystoupila ve svém pořadu v galerii Cesty ke světlu.“ vzpomíná Zdeněk Hajný na první setkání s mimořádně talentovanou pěvkyní. „Od původní představy desetiletého trvání projektu, však Starvoice pokračuje již sedmáctým rokem. A na základě ohlasů diváků prakticky z celého světa má Yoshié Ichige motivaci k tomu, aby ve hvězdném turné pokračovala i nadále. I pro mě je výjimečnou příležitostí, že obrazy tak vidí lidé v mnoha zemích. Pro nás pro oba je to zajímavá, krásná a tvůrčí zkušenost. Pokus spojit japonskou folklorní tradici s kosmickými a výtvarnými aspekty slovanského cítění, který se odehrál, považuji za zdařilý,“ pokračuje Zdeněk Hajný.

O LIDSKÉM VNÍMÁNÍ

V souvislosti s multimediálními projekty se naskýtá zajímavá psychologická otázka z hlediska vnímání, zdali je zážitek skutečně hluboký. Jestli nedochází k odvádění pozornosti diváka, když vnímá hudbu, do jaké míry do toho vstupuje optický, pohybový či textový záznam. Existují názory, že pokud chcí vnímat umění hluboce, nemohu být rozptylován tím, čemu se říká komplexnost dalších vjemů, které s tím souvisejí. Zdeněk Hajný se domnívá, že to nelze zobecnit. „Je to dáno asi typem osobnosti vnímajícího člověka. Když při těchto koncertech pozorují publikum, je pravdou, že někteří přivírají oči a spíše se snaží soustředit na hudební složku, ale neřekl bych, že tento jev převažuje. Spíše si myslím, že to je minimum posluchačů, kteří mají zavřené oči po celou dobu koncertu a tak hluboce se soustředí na hudbu, že pokládají i pohled na orchestr či proměny světla, pokud tam jsou, za malinko

rušivé. Jakoby je to ruší v kontemplativní rovině prožívání. Většina diváků bere vizuálně optickou složku za neméně důležitou. Nemyslím jenom vědomě, ale i pocitově. Zážitek, který je celostnější, má mnohem hlubší úroveň citového působení a případné katarze, kterou může vyvolat. Setkal jsem se s tím třeba ve Smetanově síni v Praze při vystoupení rakouského houslisty Toni Strickera s Českou komorní filharmonií a projekcí mých obrazů se snímky z vesmíru, kdy lidé byli skutečně dojati, někteří dokonce plakali. To se stává i v galeriích, při četbě knih anebo díváme-li se na film. Nemáme se za co stydět. Není to přehnaný sentiment, ale vyjádření citění, které, je někdy potlačováno na úkor vjemové racionality – třeba i v oblasti umění.

Jsem přesvědčen, že celostně působící multimediální programy jsou mnohem více oslovující než jednostranně pojaté. I když i ty mohou být také mimořádné v dané rovině. Jako psycholog i jako autor jsem toho názoru, že lidské přirozenosti je bližší vnímat děj celkový, komplexní. Samozřejmě že to nesmí být na úkor kapacity vnímání a prožívání diváka, protože když se přehltí optické, sluchové pole něčím, co nemá společnou afinitu, velmi to ruší. Pak dochází k zápornému efektu. Člověk se nesoustředí a nemá z toho vůbec nic.“

Jakýkoli program by měl být co nejvíce střídavý, aby nedošlo k zahlcení kapacity našeho vnímání a prožívání. V žádném případě není na místě akčnost jednotlivých prvků scény nezávisle na sobě. Vždy to musí být ve vzájemném vztahu, souznění, návaznosti a v tom, čemu se říká součást jednotícího a jednotného principu. „I galerie, divadla, koncertní síně budou čím dál tím víc svým způsobem nabývat na rituálnější, obřadnější významu, aby navodily u člověka nejhlubší emoci. Nebude to pouze snaha šokovat, ohromit či ochromit, ale naopak ponořit se, vnímat a pozitivně hluboce prožívat. Myslím si, že šestnáct let cesty Yoshié Ischige to potvrzuje. Koncertní multimediální vystoupení mají v sobě efekt hlubšího oslovení diváka. Nepochybuji o tom, že zvnitřnění - interiorizace obsahových etických principů cestou psychologicky účinného uměleckého působení bude zásadní podmínkou transformace lidské psychicky v době současné psychospirituální krize.“ uzavírá Zdeněk Hajný.

Jaroslav Kňap

Foto archiv Zdeňka Hajného